

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA

DĖL X SKUNDO NR. 5D-2025/2.1-1347

PRIEŠ ASMENS SU NEGALIA TEISIŲ APSAUGOS AGENTŪRĄ PRIE SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS

2026-06-17 Nr. PA-82

Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Seimo kontrolierė 2025 m. spalio 20 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Agentūra) veiksmų (neveikimo), „dėl neterminuoto darbingumo netekimo statuso neteisėto sustabdymo, administracinės klaidos ir gero administravimo principo pažeidimo“ (toliau – Skundas).

2. Skunde ir kartu su juo pateiktuose dokumentuose, be kita ko, nurodyta (išsamesnis turinys – 1 priedo 1 punkte):

2.1. 2005 m. Valstybinės medicininės socialinės ekspertizės (toliau – VMSEK) Kauno III komisijos sprendimu (VMSE-I Nr. 0927449) Pareiškėjui buvo nustatytas netekto darbingumo lygis neterminuotai, tačiau 2022 m. kovo 14 d. tuometė Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – NDNT) neteisėtai „sustabdė“ Pareiškėjo teisių galiojimą, „kai buvo suvesti netikslūs duomenys į informacinę sistemą, tarsi būtų nustatytas naujas terminuotas darbingumo lygis. Tokie veiksmai nebuvo įforminti vidiniu administraciniu aktu, todėl neturėjo teisinės galios.“ Pareiškėjo nuomone, „tai administracinė klaida, o ne naujas sprendimas.“

2023–2025 m. laikotarpiu Pareiškėjas kreipėsi į NDNT ir vėliau į Agentūrą bei pateikė 2005 m. pažymėjimą, medicininius dokumentus ir prašė ištaisyti klaidą.

Kartu su Skundu pateiktame Agentūros Sprendimų kontrolės skyriaus vedėjos 2025 m. rugsėjo 5 d. atsakyme Nr. SD-2965 Pareiškėjui (toliau – 2025-09-05 Atsakymas) pažymėta, kad VMSEK, pagal tuo metu pateiktus medicininius dokumentus ir galiojantį teisinį reglamentavimą, 2003 m. kovo 5 d. (Pareiškėjas nurodo, kad toks sprendimas buvo priimtas 2005 m.) nustatė invalidumo grupę (prilyginama 50 procentų darbingumo lygiui) neterminuotai (toliau – 2003-03-05 Sprendimas). Tačiau pagal 2022 m. kovo 15 d. gautą Pareiškėjo prašymą nustatyti darbingumo lygį (registracijos Nr. DNS-4762) NDNT Vilniaus I teritorinis skyrius 2022 m. kovo 31 d. priėmė sprendimą Nr. STS-1731 (toliau – 2022-03-31 Sprendimas), kuriuo Pareiškėjui nustatė didesnę, 55 procentų, darbingumo lygį terminuotai (nuo 2022 m. kovo 15 d. iki 2023 m. kovo 14 d.). Pareiškėjas nepateikė duomenų, kad 2022-03-31 Sprendimas būtų buvęs nustatyta tvarka apskųstas NDNT direktoriui ar teismui ir kad būtų priimtas sprendimas jį panaikinti.

Skunde Pareiškėjas prašo Seimo kontrolierės „įpareigoti NDNT ir Agentūrą atkurti 2003-03-05 Sprendimu suteiktą neterminuotą darbingumo / neįgalumo statusą.“

Pareiškėjo nuomone, „socialinės apsaugos tęstinumo principas – pažeistas, nes išmokos nutrauktos be sprendimo“, taip pat pažeidžiamas žmogaus orumo principas, nes „valstybė verčia asmenį įrodinėti savo neįgalumą iš naujo, nors jis buvo teisėtai patvirtintas valstybės aktu.“

Šiuo aspektu Pareiškėjas prašo Seimo kontrolierės rekomenduoti Valstybinei socialinio draudimo fondo valdybai (toliau – SODRA) per Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją atkurti netekto darbingumo pensijos mokėjimą *ex tunc* (nuo faktinio nutraukimo dienos, bet ne vėliau kaip nuo 2023 m. rugpjūčio 1 d.) ir perskaičiuoti nepriemokas su įstatymo numatytais palūkanomis, taip pat „užtikrinti privalomojo sveikatos draudimo tęstinumą nuo teisės praradimo momento, nes socialinės teisės negali nutrūkti be teisinio akto.“

2.2. „NDNT ir Agentūros darbuotojai buvo informuoti apie klaidą, turėjo visus įrodymus, tačiau ilgą laiką nesiėmė veiksmų“, „šis neveikimas sukėlė apčiuopiamą žalą: netekau socialinės apsaugos, sveikatos draudimo, pajamų ir patyriau reikšmingą moralinę žalą.“ Pareiškėjo nuomone, dėl pirmiau nurodyto valstybės institucijų darbuotojų neveikimo jiems turėtų būti taikomos Baudžiamojo kodekso ir Administracinių nusižengimų kodekso nuostatos ir kt.

Pareiškėjo teigimu, dėl nuolatinio institucijų abejingumo, formalių atsirašinėjimų ir problemos sprendimo vilkinimo jam buvo sukeltas ilgalaikis stresas, emocinis išsekimas ir nesaugumo jausmas, todėl jis patyrė psichologinę ir moralinę žalą.

TYRIMO IŠVADOS

3. Seimo kontrolierė 2025 m. spalio 29 d. raštu Nr. SE-2162 informavo Pareiškėją, kad, vadovaudamasi Seimo kontrolierių įstatymu jai suteikta kompetencija, priėmė nagrinėti Skundo dalį dėl NDNT ir Agentūros veiklos (neveikimo) viešojo administravimo klausimais, nurodytais šio rašto 2.1 papunktyje.

4. Tyrimo metu Seimo kontrolierė 2025 m. lapkričio 12 d. raštu Nr. SE-2309 „Dėl informacijos pateikimo“ (skundo Nr. 5D-2025/2.1-1347) kreipėsi į Agentūrą ir SODRĄ, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes (2 priedo 1 punktas).

5. SODRA 2025 m. lapkričio 28 d. raštu Nr. (10.34E) DV-S-94779 pateikė Seimo kontrolieriui informaciją ir paaiškinimus (2 priedo 2 punktas).

6. Agentūra 2025 m. gruodžio 15 d. raštu Nr. SD-4296 ir 2026 m. kovo 3 d. raštu Nr. SD-891 Seimo kontrolieriui pateikė informaciją ir paaiškinimus (2 priedo 3 punktas).

7. Tyrimui aktualus teisinis reguliavimas, įtvirtintas Seimo kontrolierių įstatyme (toliau – ir SKĮ), Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme (toliau – ir Įstatymas), Viešojo administravimo įstatyme (toliau – ir VAĮ), Dalyvumo lygio nustatymo kriterijų ir tvarkos apraše, patvirtintame socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro 2005 m. kovo 21 d. įsakymu Nr. A1-78/V-179 (toliau – ir Dalyvumo lygio aprašas), taip pat teismų praktika, suformuota Konstitucinio Teismo (toliau – ir KT) nutarimuose ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – ir LVAT) jurisprudencijoje, pateikiami 3 ir 4 prieduose.

8. Atsižvelgus į pažymos 7 punkte ir 3 priede nurodytą teisinį reglamentavimą, išanalizavus Pareiškėjo Skunde nurodytas ir šio tyrimo metu nagrinėjamas faktines aplinkybes, taip pat Agentūros ir SODROS Seimo kontrolierei pateiktus paaiškinimus, informaciją ir dokumentus (2 priedo 2 ir 3 punktai), darytinės toliau nurodytos išvados.

9. Vadovaujantis Įstatymo 15 straipsnio 1 dalimi, Agentūra ir (ar) jos struktūriniai padaliniai, dalyvaudami formuojant ir įgyvendinant asmens su negalia teisių apsaugos politiką, organizuoja asmens su negalia teisių apsaugos užtikrinimą, VAĮ nustatyta tvarka ir terminais priima sprendimus dėl asmens su negalia dalyvumo lygio, jo priežasties, atsiradimo laiko, termino ir netekto dalyvumo procentų.

Remiantis KT ir LVAT praktika (4 priedas), vienas iš gero administravimo, atsakingo valdymo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. Agentūra, kaip ir kiekviena viešojo administravimo institucija, yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.). Agentūros darbas turi būti organizuotas taip, kad į ją kreipėsi žmonės nepatirtų savivalės, piktnaudžiavimo ir biurokratizmo, o jų reikalai būtų nagrinėjami ir sprendžiami nevilkinant. Gero administravimo principas reikalauja, kad Agentūra, priimdama administracinius sprendimus, veiktų rūpestingai ir atidžiai, taip pat užtikrintų, kad administracinėje procedūroje būtų laikomasi visų teisės aktų nuostatų.

Vadovaujantis Įstatymo 3 straipsniu, Agentūros veikla turi būti grindžiama pagrindiniais asmens su negalia teisių apsaugos įgyvendinimo principais, pvz., pagarbos asmens su negalia prigimtiniam orumui, visapusiško įsitraukimo ir bendradarbiavimo (kai gerbiami asmens su negalia skirtumai ir pripažįstami jo, kaip žmonių įvairovės ir žmonijos dalies, orumas ir vertė, kai visi asmens su negalia gyvenimo klausimai sprendžiami kartu su juo) principais.

Vadovaujantis VAĮ 10 straipsnio 3 dalimi ir 13 straipsnio 1 dalimi (3 priedo 4 punktas), Agentūra administracinius sprendimus gali priimti savo iniciatyva arba gavusi asmenų prašymus ar skundus. Asmenims, kuriems administracinis sprendimas turi tiesioginį poveikį, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu pranešama apie priimtą administracinį sprendimą, pateikiant jo kopiją.

Vadovaujantis Dalyvumo lygio aprašo 55 punktu, Agentūros teritorinių skyrių sprendimai gali būti skundžiami Agentūros direktoriui. Vadovaujantis Įstatymo 15 straipsnio 3 dalimi, Agentūros priimti sprendimai, veiksmų (neveikimo) teisėtumas, taip pat vilkinimas atlikti jos kompetencijai priskirtus veiksmus skundžiami privaloma ikiteismine tvarka ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (toliau – Komisija).

10. Nagrinėjamu atveju Pareiškėjui pirmą kartą invalidumas buvo nustatytas VMSEK Kauno III komisijos nuo 1999-02-03 iki 2000-03-01, vėliau – nuo 2000-03-01 iki 2001-10-01 ir nuo 2003-03-05 – neterminuotai; tais pačiais laikotarpiais buvo paskirta invalidumo / netekto darbingumo pensija (2 priedo 2 punktas).

Vadovaujantis Įstatymo 32 straipsniu (galiojusi 2022 m. kovo mėn.), darbingumo lygis asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo neterminuotai buvo nustatytas invalidumas, nustatomas remiantis iki Įstatymo įsigaliojimo buvusią tvarka išduotais

invalidumo pažymėjimais, išskyrus atvejus, kai neįgalusis pats savo noru kreipiasi į NDNT dėl darbingumo lygio nustatymo (3 priedo 3 punktas). Taigi, neterminuotai suteikta invalidumo grupė galioja tol, kol asmuo nesikreipia dėl naujo vertinimo, tačiau, manytina, vadovaujantis gero administravimo principais, dėl to turėjo būti priimtas NDNT administracinis sprendimas ir apie jį VAI nustatyta tvarka informuotas suinteresuotas asmuo (šiuo atveju – Pareiškėjas).

Kadangi Pareiškėjas 2022 m. kovo 15 d. savo noru kreipėsi į NDNT, jo turėta neterminuota II invalidumo grupė neteko galios, tačiau nepagrįstai dėl to nebuvo priimtas NDNT administracinis sprendimas ir apie jį VAI nustatyta tvarka nebuvo informuotas Pareiškėjas (1 priedo 1.2.2 papunktis).

Pažymėtina, kad NDNT Vilniaus I teritorinis skyrius, pagal 2022 m. kovo 15 d. gautą Pareiškėjo prašymą nustatyti darbingumo lygį (ne iš naujo nustatyti, o, Pareiškėjo nuomone, dėl papildomų susirgimų), priėmė 2022-03-31 Sprendimą, kuriuo Pareiškėjui nustatė didesnį, 55 procentų, darbingumo lygį terminuotai (nuo 2022 m. kovo 15 d. iki 2023 m. kovo 14 d.). Šiuo atveju liko neįvertinti Pareiškėjo susirgimai, dėl kurių buvo priimtas 2003-03-05 Sprendimas. Pareiškėjas 2022-03-31 Sprendimo nustatyta tvarka neapskundė Komisijai ar teismui, nors 2023–2025 m. laikotarpiu jis kreipėsi į NDNT ir vėliau į Agentūrą, prašydamas ištaisyti galimą klaidą.

Skunde Pareiškėjas prašo Seimo kontrolierės įpareigoti NDNT ir Agentūrą atkurti 2003-03-05 Sprendimu suteiktą neterminuotą darbingumo / neįgalumo statusą.

11. Šiuo atveju Agentūra, gavusi Seimo kontrolierės 2025 m. lapkričio 12 d. tarpininkavimo prašymą (2 priedo 1.1 papunktis) pateikti siūlymus, kaip galėtų būti sprendžiama Skunde keliama problema dėl Pareiškėjo invalidumo grupės panaikinimo be jo žinios atkūrimo, dalyvumo lygio pagal visus Pareiškėjo susirgimus nustatymo nuo tada, kai jo situacija buvo pabloginta, galimo duomenų apie sprendimus dėl invalidumo grupės, darbingumo ir dalyvumo lygio nustatymo praradimo, 2025 m. gruodžio 15 d. ir 2026 m. kovo 3 d. raštais (2 priedo 3 punktas) informavo, kokių veiksmų ėmėsi, kad būtų išspręsta problema dėl Pareiškėjo dalyvumo lygio nustatymo teisingumo.

Agentūra, gavusi informaciją, kad Seimo kontrolierė nėra įgaliota vykdyti neteisminės mediacijos, aktyviai bendradarbiavo su Pareiškėju. Dėl Pareiškėjo skundo Komisijai jos 2025 m. gruodžio 9 d. sprendimu ginčas perduotas spręsti neteisminės mediacijos būdu. Ginčas (kurio turinys analogiškas Skundo turiniui) tarp Pareiškėjo ir Agentūros išspręstas, 2026 m. vasario 3 d. sudarius taikos sutartį, kuri 2026 m. vasario 5 d. Komisijos sprendimu buvo patvirtinta. Taikos sutartis buvo įvykdyta Agentūros Kauno III teritoriniam skyriui priėmus 2026-02-27 Sprendimą dėl Pareiškėjo dalyvumo lygio, jo priežasties, atsiradimo laiko, termino, netekto dalyvumo procentų nustatymo. Pareiškėjo dalyvumo lygio nustatymo teisingumo problema buvo išspręsta iš esmės, t. y., Pareiškėjui nustatytas 45 procentų dalyvumo lygis ir 55 procentų netekto dalyvumo lygis atgaline data nuo 2023 m. kovo 15 d. neterminuotai.

12. SODROS Kauno skyrius, gavęs NDNT 2022 m. kovo 31 d. pažymą Nr. DL-1 _1275, pagal kurią Pareiškėjas buvo pripažintas iš dalies darbingu laikotarpiu nuo 2022-03-15 iki 2023-03-14 (anksčiau – neterminuotai), nustatė netekto darbingumo pensijos skyrimo terminą iki 2023-03-14 (t. y. iki nustatyto Pareiškėjo darbingumo (netekto darbingumo) galiojimo termino pabaigos). SODROS Kauno skyrius 2023 m. vasario 24 d.

pranešimu Nr. VPE_P3E-634 informavo Pareiškėją, kad nuo 2023-03-14 baigiasi netekto darbingumo pensijos skyrimo terminas. SODRA šio tyrimo metu pažymėjo, kad, vadovaujantis iki 2023-12-31 galiojusios redakcijos Pensijų įstatymo 25 straipsniu ir 41 straipsnio 6 dalimi, NDNT (Agentūrai) nepripažinus Pareiškėjo nedarbingu, jis prarado teisę gauti netekto darbingumo pensiją nuo 2023-03-15. SODRA informacijos Seimo kontrolieriui pateikimo metu neturėjo teisinio pagrindo atnaujinti netekto darbingumo pensijos mokėjimą Pareiškėjui ir perskaičiuoti nepriemokas nei nuo faktinio netekto darbingumo pensijos mokėjimo nutraukimo dienos, nei nuo kitos datos (2 priedo 2.3 papunktis).

Vadovaujantis Dalyvumo lygio aprašo 73 punktu (3 priedo 5 punktas), apie asmens dalyvumo lygio vertinimo rezultatus Agentūra informuoja SODRĄ, jos teritorinį skyrių arba kitą pensiją ar išmoką mokančią instituciją.

Svarbu pažymėti, kad SODRA, gavusi Agentūros pranešimą dėl 2026-02-27 Sprendimo, turės vykdyti pareigą ir skirti Pareiškėjui atitinkamą netekto darbingumo pensiją, perskaičiuoti nepriemokas.

13. Vadovaujantis SKĮ 22 straipsnio 3 dalimi (2 priedo 2 punktas), skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės arba, tarpininkaujant Seimo kontrolieriui, skunde keliamos problemos išsprendžiamos gera valia.

Atsižvelgus į pažymos 11 punkte nurodytas aplinkybes, vertintina, kad Agentūra atsižvelgė į Seimo kontrolierės tarpininkavimo prašymą, šiuo atveju – Skundo tyrimo metu, tinkamai įgyvendino konstitucinį tarnavimo žmonėms principą, taip pat gero administravimo ir Įstatyme nustatytų principų reikalavimus, ir iš esmės išsprendė Skunde keliamas problemas, todėl vadovaujantis SKĮ 22 straipsnio 3 dalimi Pareiškėjo Skundo tyrimas nutrauktinas.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

14. Vadovaudamasi Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 3 dalimi, Seimo kontrolierė nusprendžia

X Skundo dėl Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Sveikatos apsaugos ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) tyrimą nutraukti.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

15. Vadovaudamasi Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Seimo kontrolierė rekomenduoja:

15.1. Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Sveikatos apsaugos ministerijos vadovui – informuoti, kokių priemonių bus imtasi, kad ateityje:

15.1.1. prireikus, kai pagal įstatymus netenka galios sprendimas dėl dalyvumo lygio ir pan. (išskyrus atvejus, kai pasibaigia sprendimo galiojimo terminas), būtų priimamas atitinkamas administracinis sprendimas, patvirtinantis šį faktą, ir VAI nustatyta tvarka apie tai būtų pranešama suinteresuotam asmeniui;

15.1.2. prireikus, taip pat aktyviai, kaip ir šiuo atveju, būtų ieškoma asmenų su negalia iškeltų problemų, periodinės kontrolės metu nustatytų teisės aktų ir asmenų su negalia teisių pažeidimų sprendimo galimybių dar iki skundų Seimo kontrolieriui pateikimo;

15.2. **Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos vadovui** – informuoti Seimo kontrolierę dėl netekto darbingumo pensijos skyrimo Pareiškėjui, nepriemokų apskaičiavimo ir išmokėjimo, gavus Agentūros pranešimą dėl 2026-02-27 Sprendimo.

Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašoma informuoti Seimo kontrolierę (rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus ir juos pagrindžiančius dokumentus Seimo kontrolierei pateikti el. p. ombuds@lrski.lt arba per E. pristatymo informacinę sistemą).

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė

SKUNDE IR KARTU SU JUO PATEIKTUOSE DOKUMENTUOSE NURODYTA INFORMACIJA

1.2. Skunde ir kartu su juo pateiktuose dokumentuose, be kita ko, nurodyta:

1.2.1. 2005 m. VMSEK Kauno III komisijos sprendimu (VMSE-I Nr. 0927449) Pareiškėjui buvo nustatytas netekto darbingumo lygis neterminuotai, tačiau 2022 m. kovo 14 d. tuometė NDNT neteisėtai „sustabdė“ Pareiškėjo teisių galiojimą, „kai buvo suvesti netikslūs duomenys į informacinę sistemą, tarsi būtų nustatytas naujas terminuotas darbingumo lygis. Tokie veiksmai nebuvo įforminti vidiniu administraciniu aktu, todėl neturėjo teisinės galios.“ Pareiškėjo nuomone, „tai administracinė klaida, o ne naujas sprendimas.“

2023–2025 m. laikotarpiu Pareiškėjas kreipėsi į NDNT ir vėliau į Agentūrą bei pateikė 2005 m. pažymėjimą, medicininius dokumentus ir prašė ištaisyti klaidą (toliau VMSEK, NDNT, Agentūra – ir atsakinga institucija).

Kartu su Skundu pateiktame Agentūros Sprendimų kontrolės skyriaus vedėjos 2025 m. rugsėjo 5 d. Atsakyme Pareiškėjui pažymėta, kad MSEK, pagal tuo metu pateiktus medicininius dokumentus ir galiojantį teisinį reglamentavimą, 2003 m. kovo 5 d. (Pareiškėjas nurodo, kad toks sprendimas buvo priimtas 2005 metais) nustatė 3 (trečią) invalidumo grupę (prilyginama 50 procentų darbingumo lygiui) neterminuotai, tačiau, pagal 2022 m. kovo 15 d. gautą Pareiškėjo prašymą nustatyti darbingumo lygį (registracijos Nr. DNS-4762), NDNT Vilniaus I teritorinis skyrius 2022 m. kovo 31 d. priėmė sprendimą Nr. STS-1731 „Dėl X darbingumo lygio“, kuriuo Pareiškėjui nustatė didesnę, 55 procentų, darbingumo lygį terminuotai (nuo 2022 m. kovo 15 d. iki 2023 m. kovo 14 d.). Pareiškėjas nepateikė duomenų, kad NDNT Vilniaus I teritorinio skyriaus 2022 m. kovo 31 d. sprendimas Nr. STS-1731 būtų buvęs nustatyta tvarka apskųstas NDNT direktoriui, teismui ir priimtas sprendimas jį panaikinti.

Skunde Pareiškėjas prašo Seimo kontrolierės „įpareigoti NDNT ir Agentūrą *ex officio* ištaisyti administracinę klaidą ir atkurti 2005 m. sprendimu suteiktą neterminuotą darbingumo / neįgalumo statusą, nes jis niekada nebuvo teisėtai panaikintas.“

1.2.2. 2025-09-05 Atsakyme Agentūra pažymėjo, kad Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymu (nuo 2024 m. sausio 1 d. – įstatymas) nuo 2005 m. liepos 1 d. invalidumo grupės nebenustatomos, vietoj jų buvo nustatomas darbingumo lygis darbingo amžiaus asmenims. Siekiant išsaugoti darbingo amžiaus asmenų, kuriems iki įstatymo įsigaliojimo buvo nustatyta invalidumo grupė neterminuotai, teises ir garantijas, jų turimos invalidumo grupės iki 2007 m. birželio 30 d. buvo prilyginamos darbingumo lygiui, remiantis buvusią tvarką išduotais invalidumo pažymėjimais. Įstatyme nurodytu pereinamuoju laikotarpiu dėl invalidumo grupės prilyginimo darbingumo lygiui buvo galimybė kreiptis į NDNT atlikti prilyginimą remiantis iki šio įstatymo įsigaliojimo buvusią tvarką išduotais invalidumo pažymėjimais. Nustatyta, jog Pareiškėjo byloje nėra duomenų, jog būtų buvęs pateiktas prašymas dėl invalidumo grupės prilyginimo darbingumo lygiui.

Agentūra taip pat pažymėjo, kad, vadovaujantis Įstatymu, darbingumo lygis asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo neterminuotai buvo nustatytas invalidumas, nustatomas „remiantis iki įstatymo įsigaliojimo buvusią tvarką išduotais invalidumo pažymėjimais bei šio straipsnio 3 dalies nuostatomis, išskyrus atvejus, kai neįgalusis pats

savo noru kreipiasi į NDNT dėl darbingumo lygio nustatymo. Šis teisinis reglamentavimas suponuoja, jog neterminuotai suteikta invalidumo grupė galioja tol, kol asmuo nesikreipia dėl naujo vertinimo. Kadangi Pareiškėjas kreipėsi į NDNT savo noru 2022 m. kovo 15 d., todėl teisių išsaugojimo institutas šiuo atveju netaikytinas ir Pareiškėjo turėta nustatyta II invalidumo grupė neteko galios.“

Agentūra Atsakyme paaiškino, kad tuo metu, kai Pareiškėjas inicijavo naują darbingumo lygio vertinimą ir 2022 m. kovo 15 d. NDNT pateikė prašymą nustatyti darbingumo lygį, nuo šios dienos (t. y. prašymo gavimo NDNT dienos) dar VMSEK priimtas sprendimas dėl invalidumo grupės neteko galios, kadangi nuo to laiko įsigaliojo nustatytas darbingumo lygis. Atskiras sprendimas dėl neterminuotai nustatytos negalios panaikinimo nebuvo priimtas.

Kartu su Skundu pateiktame Pareiškėjo 2025 m. birželio 25 d. prašyme (adresatas nenurodytas) pažymėta, kad po daugiau nei 20 metų, 2022 m. kovo 31 d., Pareiškėjui papildomai buvo išduotas pažymėjimas Nr. 1473508 dėl 55 % darbingumo lygio, kuris galiojo iki 2023 m. kovo 14 d. Pareiškėjo nuomone, šis pažymėjimas nebuvo skirtas panaikinti Pareiškėjo neterminuotą statusą, o atspindėjo tik laikino vertinimo rezultatą, susijusį su papildomais sveikatos sutrikimais. Tik pasibaigus laikino pažymėjimo galiojimui, Pareiškėjas sužinojo, kad ne tik šis laikinas statusas nebegalioja, bet ir faktiškai buvo nutrauktas Pareiškėjo ankstesnis neterminuotas neįgalumo statusas, toks „nutraukimas įvyko be jokio oficialaus sprendimo, be informavimo, be pakvietimo į naują sveikatos būklės vertinimą.“

Pareiškėjo 2025 m. rugpjūčio mėn. kreipimesi į Agentūrą pažymėta, kad 2022 m. kovo 15 d. terminuotas vertinimas buvo dėl stuburo problemų ir nesusijęs su ilgalaikėmis nepagydomomis ligomis, dėl kurių Pareiškėjui anksčiau buvo nustatytas invalidumas,.

Pareiškėjo nuomone, „NDNT, atlikusi duomenų pakeitimus be sprendimo, viršijo savo kompetenciją ir sukūrė padėtį, kai žmogaus statusas buvo „panaikintas“ be akto“, „kai nėra jokio akto, asmuo neturi ką apskųsti – eliminuojama pati teisė ginti savo teises“, „Tai pažeidžia Konstitucijos 30 straipsnį ir Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnį.“

1.2.3. Pareiškėjo teigimu, dėl šios klaidos ir institucijų neveikimo jis prarado teisę į netekto darbingumo pensiją, neteko socialinio draudimo ir sveikatos apsaugos garantijų, dėl neteisėto statuso netekimo Pareiškėjas negali gauti dalies paslaugų ir kompensacijų.

Pareiškėjo nuomone, „kai institucijos ignoruoja galiojantį statusą, tai prieštarauja Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (JTNTK) 17 straipsniui („asmenų su negalia apsauga nuo žeminančio elgesio“) ir 28 straipsniui („teisė į socialinę apsaugą“), „Socialinės apsaugos tęstinumo principas – pažeistas, nes išmokos nutrauktos be sprendimo“, pažeidžiamas žmogaus orumo principas „Kai valstybė verčia asmenį įrodinėti savo neįgalumą iš naujo, nors jis buvo teisėtai patvirtintas valstybės aktu.“

Šiuo aspektu Pareiškėjas prašo Seimo kontrolierės rekomenduoti SODRAI per Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją atkurti netekto darbingumo pensijos mokėjimą *ex tunc* (nuo faktinio nutraukimo dienos, ne vėliau kaip nuo 2023 m. rugpjūčio 1 d.) ir perskaičiuoti nepriemokas su įstatymo numatytais palūkanomis, „užtikrinti privalomojo sveikatos draudimo tęstinumą nuo teisės praradimo momento, nes socialinės teisės negali nutrūkti be teisinio akto.“

1.2.4. Pareiškėjas, prisijungęs prie NDNT portalą, savo paskyroje nerado nei 2005 m., nei vėlesnių sprendimų. Tai „rodo, kad duomenys buvo neteisingai perkelti arba ištrinti“. Pagal Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymą, tokia situacija laikytina

tiesioginiu gero administravimo pažeidimu, nes institucijos privalo užtikrinti duomenų tęstinumą.

Atsakyme taip pat pažymėta, kad Agentūros savitarnos svetainė pradėta naudoti nuo 2023 m., todėl sprendimų, išduotų iki šios datos, savitarnos sistemoje nėra. Pareiškėjo nuomone, Agentūra Atsakyme iš esmės pripažino, kad Pareiškėjo invalidumo, darbingumo nustatymo „byla egzistavo, nors iki tol buvo teigiama priešingai“, kad „tai patvirtina, kad institucijos ilgą laiką klaidino ir nevykdė pareigos veikti sąžiningai“, „teisinio tikrumo principas – pažeistas, nes duomenų praradimas sukūrė teisinį neapibrėžtumą“, „NDNT ir Agentūra negali teisintis, kad kaltas „ankstesnis padalinys“ ar „ministerija“.

Pareiškėjas prašo Seimo kontrolierės pripažinti, kad „techniniai ar informaciniai trūkumai negali panaikinti žmogaus teisių ir pareigų“, „pasiūlyti institucijoms atlikti vidinį duomenų auditą ir parengti prevencinį planą (archyvų patikra, sistemų tikrinimas, personalo atsakomybės stiprinimas), kad būtų užkirstas kelias analogiškomis situacijoms.“

TYRIMO METU GAUTA INFORMACIJA

1. Tyrimo metu Seimo kontrolierė 2025 m. lapkričio 12 d. raštu Nr. SE-2309 „Dėl informacijos pateikimo (skundo Nr. 5D-2025/2.1-1347)“ kreipėsi į Agentūrą ir SODRĄ, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

1.1. Agentūros buvo prašoma pateikti motyvuotus paaiškinimus, informaciją: 1) kada, kokia ir kokiam terminui Pareiškėjui buvo nustatyta invalidumo grupė; dėl kokių priežasčių, kokią sveikatos būklę, susirgimus įvertinus buvo nustatyta ši invalidumo grupė; 2) ar Pareiškėjui nustatyta invalidumo grupė buvo panaikinta atsakingos institucijos sprendimu (jeigu taip – kada, dėl kokių priežasčių, koku konkrečiu teisiniu pagrindu; pateikti atitinkamo sprendimo kopiją); 3) kada, kokiam terminui ir kokio lygio darbingumas, dalyvumas buvo nustatytas Pareiškėjui, ar šiuo metu Pareiškėjas turi nustatytą darbingumo, dalyvumo lygį, jeigu ne – nurodyti motyvuotas priežastis; 4) kokia teisės aktuose nustatyta tvarka asmeniui, turinčiam nustatytą invalidumo grupę (darbingumo, dalyvumo lygį) dėl tam tikrų susirgimų, papildomai nustačius kitus susirgimus, turinčius įtakos jo darbingumui, buvo keičiama invalidumo grupė, keičiamas darbingumo, dalyvumo lygis; ar atsakinga institucija tokiu atveju privalo pati surinkti duomenis apie anksčiau asmeniui nustatytą invalidumo grupę, darbingumo, dalyvumo lygį, ar paprastai tokiu atveju, kai padaugėja susirgimų, lemiančių asmens darbingumo, dalyvumo lygį, asmeniui nustatomas mažesnis darbingumo, dalyvumo lygis (kartu paaiškinti ir konkrečią Pareiškėjo situaciją, taikant pirmiau nurodytas tvarkas); 5) ar Pareiškėjo, kuriam iki įstatymo įsigaliojimo buvo nustatyta invalidumo grupė neteterminuotai, turima invalidumo grupė nuo 2005 m. liepos 1 d. iki 2007 m. birželio 30 d. buvo prilyginta atitinkamam darbingumo lygiui, remiantis buvusia tvarka išduotu invalidumo pažymėjimu; jeigu taip – pateikti atitinkamo sprendimo kopiją, jeigu ne – nurodyti motyvuotas priežastis ir paaiškinti, ar dėl to pasikeitė Pareiškėjo situacija dėl jo darbingumo, dalyvumo lygio, kokios pasekmės buvo Pareiškėjui dėl nustatytos invalidumo grupės neprilyginimo atitinkamam darbingumo lygiui iki jo 2022 m. kovo 15 d. prašymo nustatyti darbingumo lygį pateikimo; 6) nurodyti konkretų teisinį pagrindą, galimai pagrindžiantį Agentūros teiginį, kad Pareiškėjo atveju jo „teisių išsaugojimo institutas šiuo atveju netaikytinas ir Pareiškėjo turėta nustatyta II invalidumo grupė neteko galios“; 7) ar atsakinga institucija priėmė sprendimą dėl ankstesnio sprendimo nustatyti Pareiškėjui invalidumo grupę pripažinimo netekusiu galios, jeigu taip – pateikti sprendimo kopiją, jeigu ne – nurodyti motyvuotas priežastis ir motyvuotai paaiškinti, kaip Pareiškėjas buvo informuotas apie invalidumo grupės panaikinimą, ar buvo užtikrinta Pareiškėjo teisė ginčyti jam nustatytos invalidumo grupės panaikinimą (jeigu ne – nurodyti motyvuotas priežastis); 8) ar atsakinga institucija, prieš priimdama sprendimą dėl Pareiškėjo 2022 m. kovo 15 d. prašymo nustatyti darbingumo lygį, išaiškino jam šio sprendimo pasekmes, jeigu ne – nurodyti motyvuotas priežastis; 9) ar prieš priimant sprendimą dėl Pareiškėjo 2022 m. kovo 15 d. prašymo nustatyti darbingumo lygį, jam buvo sudaryta galimybė pateikti papildomus paaiškinimus, ar jis buvo kviečiamas dalyvauti vertinant jo sveikatos būklę; jeigu ne – nurodyti motyvuotas priežastis; 10) ar priimant sprendimą dėl Pareiškėjo 2022 m. kovo 15 d. prašymo nustatyti darbingumo lygį buvo vertinama ir jo sveikatos būklė, susijusi su „ilgalaikėmis nepagydomomis ligomis, dėl kurių Jums anksčiau buvo nustatytas invalidumas“, kompleksiskai įvertintos ir nustatytos Pareiškėjo galimybės ir pajėgumas visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenės gyvenime; jeigu ne – nurodyti motyvuotas priežastis; 11) dėl Skunde nurodytų aplinkybių, kad Agentūros tinklalapyje, Pareiškėjo paskyroje, nėra sprendimų

dėl jam nustatytos invalidumo grupės, jos panaikinimo, darbingumo, dalyvumo lygio nustatymo; kodėl Agentūros savitarnos svetainėje nėra atitinkamų sprendimų, priimtų iki 2023 metų, ar Agentūra turėjo perimti ir perėmė ankstesnių atsakingų institucijų atitinkamus duomenis, jeigu ne – nurodyti motyvuotas priežastis; ar šiuo atveju nesudaromos prielaidos pažeisti Pareiškėjo orumą, kai „Kai valstybė verčia asmenį įrodinėti savo neįgalumą iš naujo, nors jis buvo teisėtai patvirtintas valstybės aktu“, ar tokiu atveju Pareiškėjui buvo užtikrintas socialinės ir sveikatos apsaugos tęstinumas ir kt.

Be to, Agentūros buvo paprašyta pateikti siūlymus, kaip galėtų būti sprendžiama Skunde keliama problema dėl Pareiškėjo invalidumo grupės panaikinimo be jo žinios atkūrimo, dalyvumo lygio pagal visus Pareiškėjo susirgimus nustatymo nuo tada, kai jo situacija buvo pabloginta, dėl galimo duomenų apie sprendimus dėl invalidumo grupės, darbingumo, dalyvumo lygio nustatymo praradimo ir kt.

1.2. SODROS buvo prašoma pateikti motyvuotus paaiškinimus: kokios išmokos, socialinio draudimo negalios, netekto darbingumo ar invalidumo pensijos ir pan., susijusios su jam nustatyta invalidumo grupe, darbingumo, dalyvumo lygiu, koku laikotarpiu ir koku teisiniu pagrindu buvo mokamos Pareiškėjui; jeigu Pareiškėjui buvo nutrauktas, sustabdytas išmokų, pensijų ir pan., susijusių su jam nustatyta invalidumo grupe, darbingumo, dalyvumo lygiu, mokėjimas, nurodyti teisinį tokių sprendimų pagrindą (pvz., atsakingos institucijos sprendimą dėl Pareiškėjui nustatytos invalidumo grupės panaikinimo ir pan.), pateikti tokių sprendimų kopijas; ar iš tiesų Pareiškėjas „prarado teisę į netekto darbingumo pensiją, neteko socialinio draudimo ir sveikatos apsaugos garantijų“ (šio rašto 2.3 papunktis), jeigu taip – nuo kada ir koku teisiniu pagrindu; kokios yra galimybės atkurti Pareiškėjui netekto darbingumo pensijos mokėjimą nuo faktinio nutraukimo dienos (ne vėliau kaip nuo 2023 m. rugpjūčio 1 d.) ir perskaičiuoti nepriemokas su numatytais palūkanomis, užtikrinti Pareiškėjui privalomojo sveikatos draudimo tęstinumą nuo teisės praradimo momento.

2. SODRA 2025 m. lapkričio 28 d. raštu Nr. (10.34E) DV-S-94779 pateikė Seimo kontrolierei informaciją bei paaiškinimus:

2.1. „Pareiškėjui laikotarpiu nuo 1999-02-03 iki 2001-10-01, nuo 2003-03-05 iki 2023-03-14 SODROS Kauno skyriuje buvo paskirta ir mokama socialinio draudimo invalidumo / netekto darbingumo pensija (toliau – netekto darbingumo pensija).

Netekto darbingumo pensijos skiriamos ir mokamos vadovaujantis Socialinio draudimo pensijų įstatymu (toliau – Pensijų įstatymas) ir Socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatais (toliau – Nuostatai).

Paaiškiname, kad Pareiškėjui pirmą kartą invalidumas buvo nustatytas Valstybinės medicininės socialinės Kauno III ekspertizės komisijos 1999 m. vasario 3 d. pažyma MSE-1 Nr. 514384 nuo 1999-02-03 iki 2000-03-01, 2000 m. rugsėjo 18 d. pažyma MSE-1 Nr. 637665 nuo 2000-03-01 iki 2001-10-01, 2003 m. kovo 5 d. pažyma VMSE-1 Nr. 0927449 pakartotinai nustatytas invalidumas nuo 2003-03-05 neterminuotai.

Pareiškėjui invalidumo / netekto darbingumo pensija pirmą kartą buvo paskirta SODROS Kėdainių skyriaus 1999 m. balandžio 27 d. sprendimu Nr. 38606 nuo 1999-02-03 iki 2000-02-28, SODROS Kėdainių skyriaus 2000 m. spalio 23 d. sprendimu Nr. 38606 pratęstas invalidumo / netekto darbingumo pensijos mokėjimas nuo 2000-03-01 iki 2001-10-01, SODROS Kėdainių skyriaus 2003 m. gegužės 28 d. sprendimu Nr. 38606 pratęstas invalidumo / netekto darbingumo pensijos mokėjimas nuo 2003-03-05 neterminuotai.

Vadovaujantis netekto darbingumo pensijos (tuo metu – invalidumo pensijos)

skyrimo metu galiojusios redakcijos Pensijų įstatymo 3 straipsniu valstybinės socialinio draudimo pensijos skiriamos asmenims, jeigu jie atitinka šio įstatymo nustatytus valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo reikalavimus atitinkamai pensijos rūšiai skirti ir pripažinti invalidais. Vadovaujantis Pensijų įstatymo 26 straipsniu invalidumo grupės, priežastis, atsiradimo laiką ir terminą tuo metu nustatė valstybinės medicininės socialinės ekspertizės komisijos (VMSEK), vadovaudamosi savo nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Tuo metu galiojusios redakcijos Pensijų įstatymo 27 straipsnis nustatė, kad asmuo, kuriam pirmą kartą nustatomas invalidumas, įgyja teisę gauti valstybinę socialinio draudimo invalidumo pensiją, jeigu invalidumo nustatymo dieną jis atitinka šias sąlygas: turi minimalų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą invalidumo pensijai; yra draustas valstybiniu socialiniu pensijų draudimu ne mažiau kaip vienerius metus per paskutinius penkerius metus arba turi valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, ne mažesnę kaip 75 procentai skirtumo tarp jo amžiaus ir 23 metų. Invalidumo pensijos apskaičiavimo tvarką ir dydį nustatė Pensijų įstatymo 29 straipsnis.

Vadovaujantis iki 2023-12-31 galiojusios redakcijos Pensijų įstatymo 25 straipsniu, teisę gauti netekto darbingumo pensiją turi Pensijų įstatymo nustatytas sąlygas atitinkantys asmenys, kuriems Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka nustatytas darbingumo lygis ir kurie pripažinti nedarbingais arba iš dalies darbingais, turinčiais nustatytą ne mažesnę negu 45 procentų netekto darbingumo lygį (toliau – nedarbingi arba iš dalies darbingi asmenys). Vadovaujantis Pensijų įstatymo 26 straipsniu, asmens darbingumo lygį, jo priežastį, atsiradimo laiką, terminą ir asmens netekto darbingumo procentus iki 2023-12-31 nustatė NDNT, šie duomenys yra vertinami sprendžiant dėl asmeniui priklausančios netekto darbingumo pensijos (Nuostatų 12.1 papunktis).

Informuojame, kad Nuostatų 12.1. papunktyje nurodyta, kad priimant sprendimą dėl netekto darbingumo pensijos skyrimo, kartu su Nuostatų 6 punkte nurodytais dokumentais (duomenimis) papildomai vertinami šie dokumentai (duomenys): darbingumo lygio pažyma, išduota Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos (invalidumo pažymėjimas, išduotas iki 2005 m. liepos 1 d. VMSEK).

Paaiškiname, kad SODROS Kauno skyrius gavęs NDNT 2022 m. kovo 31 d. pažymą DL-1 Nr. 1275, pagal kurią Pareiškėjas buvo pripažintas iš dalies darbingu laikotarpiu nuo 2022-03-15 iki 2023-03-14, vadovaujantis minėtais teisės aktais 2022 m. liepos 8 d. sprendimu Nr. VPE_P1E-136074 netekto darbingumo pensijos skyrimo terminą pratęsė nuo 2022-03-15 iki 2023-03-14.

Vadovaujantis Pensijų įstatymo 58 straipsnio nustatyta tvarka, pensijos, paskirtos pagal anksčiau galiojusius teisės aktus yra mokamos tol, kol pasibaigs jų mokėjimo terminas arba kol vietoj jų bus paskirtos netekto darbingumo pensijos. Paaiškiname, kad SODROS Kauno skyrius 2022 m. liepos 12 d. sprendimu Nr. VPE_SP2E-21680 nutraukė SODROS Kėdainių skyriaus 2003 m. gegužės 28 d. sprendimu Nr. 38606 pratęstos invalidumo/netekto darbingumo mokėjimą. Pareiškėjui invalidumo / netekto darbingumo pensijos mokėjimas buvo nutrauktas nuo 2022-08-01, nes SODROS Kauno skyriaus 2022 m. liepos 8 d. sprendimu Nr. VPE_P1E-136074 buvo pradėta mokėti naujai paskirta netekto darbingumo pensija.“

2.2. „Vadovaujantis iki 2023-12-31 galiojusios redakcijos Pensijų įstatymo 41 straipsnio 6 dalimi, netekto darbingumo pensija asmeniui skiriama ir mokama iki šiam asmeniui nustatyto darbingumo lygio termino pabaigos, todėl SODROS Kauno skyrius 2022 m. kovo 31 d. NDNT pažymoje DL-1 Nr. 1275 nurodytų duomenų apie asmens netekto

darbingumo lygį ir jo galiojimo terminą pagrindu, Pareiškėjui netekto darbingumo pensiją 2022 m. liepos 8 d. sprendimu Nr.VPE_SP1E-136074 mokėjo iki 2023-03-14, t. y. iki nustatyto asmens darbingumo (netekto darbingumo) galiojimo termino pabaigos.

Pažymėtina, kad SODROS Kauno skyrius 2023 m. vasario 24 d. pranešimu Nr. VPE_P3E- 634 informavo Pareiškėją, kad nuo 2023-03-14 baigiasi netekto darbingumo pensijos skyrimo terminas.“

2.3. „Informuojame, kad NDNT (šiuo metu – Agentūra) nėra pateikusi duomenų, kad Pareiškėjas yra pripažintas nedarbingu nuo 2023-03-15. Taigi NDNT nepripažinus Pareiškėjo nedarbingu, jis prarado teisę gauti netekto darbingumo pensiją nuo 2023-03-15 (iki 2023-12-31 galiojusios redakcijos Pensijų įstatymo 25 straipsnis ir 41 straipsnio 6 dalis).“

2.4. „Paaiškiname, kad SODROS Kauno skyrius galėtų vykdyti Pareiškėjui netekto darbingumo / negalios pensijos mokėjimą, jei asmeniui būtų nustatytas netekto darbingumo (dalyvumo) lygis. Informuojame, kad SODROS Kauno skyrius nėra gavęs duomenų iš NDNT/Agentūros, kad Pareiškėjas būtų pripažintas nedarbingu po 2023-03-15, todėl nei nuo faktinio netekto darbingumo pensijos mokėjimo nutraukimo dienos, nei nuo 2023-08-01 (nuo šios datos prašote nurodyti galimybes atkurti Pareiškėjui netekto darbingumo pensijos mokėjimą ir perskaičiuoti nepriemokas), neturime teisinio pagrindo atnaujinti netekto darbingumo pensijos mokėjimą.“

3. Agentūra Seimo kontrolieriui pateikė informaciją, paaiškinimus, dokumentus:

3.1. 2025 m. gruodžio 15 d. raštas Nr. SD-4296:

„Agentūra informuota, kad, jeigu iki atsakymo Seimo kontrolieriui pateikimo termino pabaigos skundžiamos aplinkybės išnyks arba Skunde keliamos problemos bus išspręstos gera valia, prašoma apie tai informuoti Seimo kontrolierę, pateikiant aplinkybių išnykimą arba problemų išsprendimą pagrindžiančius dokumentus.

Agentūra informuoja Seimo kontrolierę, kad dėl to paties dalyko, kaip Pareiškėjo pateiktame skunde Seimo kontrolieriui, šiuo metu yra nagrinėjama administracinio ginčo byla Komisijoje (bylos Nr. AG-885/04-2025). Komisijos 2025 m. gruodžio 9 d. sprendimu Nr. P-853 ginčas perduotas spęsti neteisminės mediacijos būdu ir bylos nagrinėjimas sustabdytas. Komisijos sprendimu nustatytas neteisminės mediacijos terminas iki 2026 m. sausio 16 d.

Atsižvelgiant į tai, kad dėl to paties dalyko vyksta neteisminė mediacija Komisijoje, kurios metu bus siekiama ginčą spręsti taikos sutarimo būdu, ir įvertinus laiką, reikalingą atsakymui Seimo kontrolieriui parengti, Agentūra Seimo kontrolierės prašo pratęsti terminą informacijai dėl skundo Nr. 5D2025/2.1-1347 pateikti iki 2026 m. sausio 23 d.“

3.2. 2026 m. kovo 3 d. raštas Nr. SD-891:

3.2.1. „Agentūra informuoja Seimo kontrolierę, kad ginčas tarp Pareiškėjo ir Agentūros išspręstas gera valia: 2026 m. vasario 3 d. tarp Pareiškėjo ir Agentūros sudaryta taikos sutartis Nr. I-78, kuri 2026 m. vasario 5 d. Komisijos sprendimu (toliau – Komisijos sprendimas) buvo patvirtinta, o administracinio ginčo byla nutraukta. Taikos sutartis Nr. I-78 įvykdyta Agentūros Kauno III teritoriniam skyriui 2026 m. vasario 27 d. priėmus sprendimą Nr. STS-2873 „Dėl dalyvumo lygio, jo priežasties, atsiradimo laiko, termino, netekto dalyvumo procentų“ (toliau – 2026-02-27 Sprendimas).

3.2.2. Komisijos sprendime, be kita ko, nurodyta:

„Komisijoje priimtas nagrinėti Pareiškėjo skundas atsakovui Agentūrai (toliau kartu – ir Šalys, kiekviena atskirai – ir Šalis), kuriuo Pareiškėjas Komisijos prašė panaikinti Agentūros 2025 m. liepos 7 d. raštą Nr. R-I 10705, 2025 m. rugpjūčio 12 d. raštą Nr. GE-9087, 2025 m.

rugsėjo 5 d. raštą Nr. SD- 2965 (toliau – Raštai) ir įpareigoti Agentūrą atlikti veiksmus.

Komisijos pirmininkė 2025 m. gruodžio 9 d. sprendimu Nr. P-853(AG-885/04-2025) perdavė administracinį ginčą pagal pareiškėjo skundą dėl Agentūros Raštų panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus spręsti neteisminės mediacijos būdu, [...] nustatė neteisminės mediacijos terminą iki 2026 m. sausio 16 d. ir sustabdė bylos Nr. AG-885/04-2025 nagrinėjimo terminus iki neteisminės mediacijos pabaigos.

Agentūra 2026 m. vasario 3 d. pateikė prašymą Nr. 1-78 dėl taikos sutarties patvirtinimo ir pateikė ginčo šalių pasirašytą taikos sutartį (toliau – ir Taikos sutartis).“

„Patvirtinti Pareiškėjo ir atsakovo Agentūros, atstovaujamos pagal įgaliojimą vyriausiosios patarėjos A, sudarytą taikos sutartį administracinio ginčo byloje Nr. AG-885/04-2025 šiomis sąlygomis:

„1. Agentūra įsipareigoja: 1.1. atlikti kompleksinį pareiškėjo dalyvumo lygio vertinimą (įvertinti pareiškėjo byloje ir ESPBI IS esančius medicininius duomenis ir individualios pagalbos poreikio mastą) ir nustatyti Pareiškėjui dalyvumo lygį; 1.2. nustatant Pareiškėjui dalyvumo lygį, įvertinti visą Pareiškėjo sveikatos istoriją ir visus Pareiškėjui nustatytus ilgalaikius funkcinis sutrikimus; 1.3. vadovaujantis Dalyvumo lygio aprašo 38 punktu, nustatyti Pareiškėjo dalyvumo lygio termino pradžią nuo 2023 m. kovo 15 d; 1.4. Pareiškėjo dalyvumo lygio terminą nustatyti neterminuotai; 1.5. Šalys susitaria, kad Taikos sutarties 1.3 ir 1.4 papunkčiuose nustatytos sąlygos (termino pradžia nuo 2023 m. kovo 15 d. ir dalyvumo lygio terminas nustatymas neterminuotai) yra esminės šio susitarimo dalys. Šių sąlygų įgyvendinimas nėra grindžiamas papildomų dokumentų poreikiu, išskyrus atvejus, kai atsiranda objektyviai naujos aplinkybės ar tiesioginė teisės aktuose nustatyta pareiga, kuri turi būti motyvuotai pagrįsta raštu; 1.6. Šalys patvirtina, kad Agentūros priimamas sprendimas įgyvendinant šią Taikos sutartį turi atitikti Taikos sutarties 1.3 ir 1.4 papunkčiuose nustatytas sąlygas. Bet koks nukrypimas nuo 1.3 ir 1.4 papunkčiuose nurodytų sąlygų galimas tik tuo atveju, jei jis Pareiškėjui objektyviai palankesnis ir motyvuotai pagrįstas raštu; 1.7. Agentūra įsipareigoja ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo Pareiškėjo prašymo ir siuntimo gavimo Agentūroje dienos įvertinti, ar objektyvi būtinybė kreiptis į asmens sveikatos priežiūros įstaigą dėl papildomų medicininių duomenų (Dalyvumo lygio aprašo 18.5 papunktis). Nustačiusi tokią būtinybę, Agentūra nedelsiant kreipiasi ir informuoja Pareiškėją raštu, nurodydama, kokių papildomų duomenų prašoma ir dėl kokių priežasčių; 1.8. vadovaujantis Dalyvumo lygio aprašo 49 punktu, priimti sprendimą dėl Pareiškėjo dalyvumo lygio per 20 darbo dienų nuo gydytojo parengto siuntimo į Agentūrą ir Pareiškėjo prašymo nustatyti dalyvumo lygį gavimo Agentūros dienos; 1.9. Agentūra, atlikdama Pareiškėjo dalyvumo lygio vertinimą, prirėkęs ir esant objektyviai būtinybei turi teisę kreiptis į asmens sveikatos priežiūros įstaigą dėl papildomų medicininių duomenų, turinčių įtakos dalyvumo lygio nustatymui (Dalyvumo lygio aprašo 18.5 papunktis). Pareiškėjas informuojamas raštu, kad toks kreipimasis pateiktas. Agentūrai kreipusis dėl papildomų medicininių duomenų, Taikos sutarties 1.8 papunktyje numatytas sprendimo priėmimo terminas gali būti perskaičiuojamas vieną kartą, tik tiek, kiek objektyviai būtina gauti atsakymą iš sveikatos priežiūros įstaigos. Jeigu papildomi duomenys per protingą terminą negaunami, Agentūra sprendimą priima remdamasi turimais duomenimis, apie tai nurodydama sprendime; 1.9. jeigu, vadovaujantis Dalyvumo lygio aprašo 50 punktu, dalyvumo lygio vertinimo terminas dėl objektyvių priežasčių pratęsiamas 10 darbo dienų, per 3 darbo dienas raštu informuoti Pareiškėją apie tokį pratęsimą; 1.10. vadovaujantis Dalyvumo lygio aprašo 52 punktu, per 3 darbo dienas nuo sprendimo dėl dalyvumo lygio

priėmimo išsiųsti pareiškėjui sprendimo nuorašą ir asmens su negalia pažymėjimą; 1.11. Pateikti sprendimo dėl Pareiškėjo dalyvumo lygio nuorašą Pareiškėjo turimoje Agentūros savitarnos elektroninėje paskyroje, o nesant tokios galimybės, išsiųsti sprendimo dėl Pareiškėjo dalyvumo lygio nuorašą Pareiškėjo prašyme Agentūrai nurodytu elektroniniu paštu; 1.12. Pareiškėjui pateikus prašymą Agentūrai dėl dalyvumo lygio nustatymo ir jį užregistravus, įteikti Pareiškėjui jo prašymo kopiją su registracijos spaudu, suteiktu registracijos numeriu ir registracijos data.

2. Pareiškėjas, Agentūrai vykdant Taikos sutarties 1 punkte numatytus įsipareigojimus, įsipareigoja dalyvauti vertinimo procedūroje ir prireikus teikti visą būtiną vertinimui informaciją;

2.1. kreiptis į gydantį gydytoją dėl siuntimo į Agentūrą dalyvumo lygiui nustatyti;

2.2. pateikti prašymą Agentūrai nustatyti dalyvumo lygį;

2.3. dalyvauti dalyvumo lygio vertinimo procedūroje, įskaitant individualios pagalbos poreikio masto vertinimą (individualios pagalbos poreikio klausimyno pildymo procedūrą).

3. Pareiškėjas turi šias teises:

3.1. skųsti Agentūros sprendimą dėl dalyvumo lygio teisės aktų nustatyta tvarka;

3.2. reikalauti Taikos sutarties vykdymo, jeigu ji nevykdoma arba vykdoma nesilaikant Taikos sutartyje numatytų sąlygų ir terminų, taip pat kreiptis dėl Taikos sutarties vykdymo užtikrinimo įstatymų nustatyta tvarka.

4. Šalys prašo Komisijos patvirtinti Taikos sutartį ir nutraukti bylą. [...].

Sprendimą per vieną mėnesį nuo jo priėmimo bylos šalys turi teisę apskųsti Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.“

3.2.3. 2026-02-27 Sprendime, be kita ko, nurodyta:

„Agentūros KAUNO III TERITORINIS SKYRIUS (toliau – teritorinis skyrius) priėmė nagrinėti 2026-02-20 prašymą nustatyti (Pareiškėjo, gimusio (-ios) <...>) dalyvumo lygį.

Dalyvumo lygis nustatomas ir sprendimas dėl asmens dalyvumo lygio, jo priežasties, atsiradimo laiko, termino, netekto dalyvumo procentų (toliau - Sprendimas) priimamas vadovaujantis Dalyvumo lygio aprašu, įvertinus asmens bazinį dalyvumą ir individualios pagalbos poreikį.

Asmens bazinio dalyvumo vertinimas:

Teritorinio skyriaus 2026-02-27 Dalyvumo lygio vertinimo akte Nr. 1344 nurodyta (-os) diagnozė (-s): <...> [...], <...> [...], <...> [...].

Vertinant bazinį dalyvumą, vadovaujantis Dalyvumo lygio aprašo 241 papunkčiu, taikyta viena pagrindinė diagnozė <...>, kuri atitinka bazinio dalyvumo kriterijų [...].

Kadangi asmens organizmo funkcijos sutrikusios dėl dviejų ar daugiau ligų ar traumų, vadovaujantis Dalyvumo lygio aprašo 24.1.2 papunkčiu, vertintos ir kitos reikšmingiausios gretutinės diagnozės (ne daugiau kaip penkios). Taikyta (-os) gretutinė (-ės) diagnozė (-ės): [...].

Vadovaujantis Dalyvumo lygio aprašo 27.10. papunkčiu, nustatomas **45 procentų dalyvumo lygis ir 55 procentų netekto dalyvumo lygis**. [...].

Asmens prašymu dalyvumo lygio terminas nustatomas atgaline data.

Dalyvumo lygio terminas nustatomas nuo 2023-03-15 iki neterminuotai. [...].“

3.2.4. „Atsižvelgiant į tai, kad skunde keliama klausimai buvo išspręsti gera valia, vadovaujantis Seimo kontrolieriaus įstatymo 22 straipsnio 3 dalimi prašome nutraukti skundo tyrimą.“

TYRIMUI REIKŠMINGOS TEISĖS AKTŲ NUOSTATOS

Nacionalinės teisės aktai:

1. *Konstitucijos 5 straipsnis*: „[...] Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.“

2. *Seimo kontrolierių įstatymo* (toliau – SKĮ):

12 straipsnio „Seimo kontrolierių tiriami skundai“ 1 dalis: „Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje, taip pat skundus dėl pažeidimų, padarytų teikiant viešąsias paslaugas smulkiąjam ir vidutiniam verslui.“

22 straipsnio „Seimo kontrolieriaus sprendimai“ 3 dalis: „Skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės arba, tarpininkaujant Seimo kontrolieriui, skunde keliamos problemos išsprendžiamos gera valia, taip pat kitais šio įstatymo nustatytais atvejais.“

3. *Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymo* (toliau – Įstatymas):

3 straipsnis „Pagrindiniai asmens su negalia teisių apsaugos įgyvendinimo principai“: „Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, nevyriausybinių organizacijų, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys, užtikrindami ir (ar) įgyvendindami asmens su negalia teises, vadovaujasi šiais principais: 1) pagarbos asmens su negalia prigimtiniam orumui, savarankiškumui, įskaitant laisvę rinktis, ir nepriklausomumui pripažinimo – gerbiama asmens su negalia skirtumai ir pripažįstami jo, kaip žmonių įvairovės ir žmonijos dalies, orumas, vertė, lygios ir neatimamos teisės, kaip laisvės ir teisingumo pagrindas; [...] 4) visapusiško įsitraukimo ir bendradarbiavimo – visi asmens su negalia gyvenimo klausimai sprendžiami kartu su juo ir (ar) jo atstovu pagal įstatymą ir (ar) bendradarbiaujant su nevyriausybėmis organizacijomis, atstovaujančiomis asmens su negalia teisėms ir interesams; [...]“

15 straipsnis „Agentūros kompetencija ir teisės asmens su negalia teisių apsaugos politikos valdymo srityje“: „1. Agentūra ir (ar) jos struktūriniai padaliniai, dalyvaudami formuojant ir įgyvendinant asmens su negalia teisių apsaugos politiką: 1) organizuoja asmens su negalia teisių apsaugos užtikrinimą; [...] 6) Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka ir terminais priima sprendimus dėl asmens su negalia: a) neįgalumo lygio, jo atsiradimo laiko, termino; b) dalyvumo lygio, jo priežasties, atsiradimo laiko, termino, netekto dalyvumo procentų (100 procentų dalyvumo lygio ir asmeniui nustatyto dalyvumo lygio procentų skirtumo); [...] 3. Agentūros priimti sprendimai, nurodyti šio straipsnio 1 dalies 6 punkte, veiksmų (neveikimo) teisėtumas, taip pat Agentūros vilkinimas atlikti jos kompetencijai priskirtus veiksmus skundžiami privaloma ikiteismine tvarka Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka.“

32 straipsnis „Nesukakusių senatvės pensijos amžiaus asmenų teisių išsaugojimas“ (2022 m. kovo mėn. galiojusi redakcija): „1. Siekiant išsaugoti nesukakusių senatvės pensijos amžiaus asmenų, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo buvo nustatyta invalidumo grupė, teises, numatomas pereinamasis laikotarpis – nuo 2005 m. liepos 1 d. iki 2007 m. birželio 30 d. 2. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nustatyta tvarka iki 2007 m. birželio

30 d. visiems nuo 18 metų iki senatvės pensijos amžiaus asmenims, kuriems iki šio Įstatymo įsigaliojimo buvusią tvarką buvo nustatytas invalidumas, turi būti nustatytas darbingumo lygis. 3. Nesukakę senatvės pensijos amžiaus asmenys, kuriems iki šio Įstatymo įsigaliojimo buvo nustatyta I, II ar III invalidumo grupė, pereinamuoju laikotarpiu iki to laiko, kol jiems bus nustatytas darbingumo lygis, prilyginami neįgaliesiems, kurie šio Įstatymo nustatyta tvarka pripažinti nedarbingais arba iš dalies darbingais remiantis iki šio Įstatymo įsigaliojimo buvusią tvarką išduotais invalidumo pažymėjimais. 4. Nesukakusiems senatvės pensijos amžiaus asmenims, kuriems iki šio Įstatymo įsigaliojimo buvusią tvarką buvo nustatytas invalidumas, pereinamuoju laikotarpiu iki to laiko, kol jiems bus nustatytas darbingumo lygis, mokamos ne mažesnės negu iki 2005 m. birželio 30 d. galiojusiuose teisės aktuose nustatytos išmokos (pensijos, pašalpos ir kompensacijos) ir jie turi teisę naudotis ne mažesnėmis garantijomis ir lengvatomis negu iki 2005 m. birželio 30 d. galiojusiuose teisės aktuose nustatytosios. 5. Nesukakusiems senatvės pensijos amžiaus asmenims, kuriems iki šio Įstatymo įsigaliojimo neterminuotai buvo nustatytas invalidumas, darbingumo lygis nustatomas remiantis iki šio Įstatymo įsigaliojimo buvusią tvarką išduotais invalidumo pažymėjimais bei šio straipsnio 3 dalies nuostatomis, išskyrus atvejus, kai neįgalusis pats savo noru kreipiasi į NDNT dėl darbingumo lygio nustatymo.“

4. Viešojo administravimo įstatymo (VAI):

10 straipsnio „Administracinių sprendimų priėmimas“ 3 dalis: „Viešojo administravimo subjektai administracinius sprendimus gali priimti savo iniciatyva arba gavę asmenų prašymus ar skundus.“

13 straipsnio „Administracinio sprendimo ar kitos informacijos įteikimas (paskelbimas)“ 1 dalis: „[...] asmenims, kuriems administracinis sprendimas turi tiesioginį poveikį, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo administracinio sprendimo priėmimo dienos raštu pranešama apie priimtą administracinį sprendimą pateikiant to sprendimo kopiją [...].“

5. Dalyvumo lygio nustatymo kriterijų ir tvarkos aprašo, patvirtinto socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro 2005 m. kovo 21 d. įsakymu Nr. A1-78/V-179 (toliau – Dalyvumo lygio aprašas):

2 punktas: „Dalyvumo lygį nustato Agentūra.“

55 punktas: „Agentūros teritorinių skyrių sprendimai, nurodyti Aprašo 29 ar 49 punkte, gali būti skundžiami Agentūros direktoriui [...].“

73 punktas: „Apie asmens dalyvumo lygio vertinimo rezultatus Agentūra informuoja SODRĄ ar jos teritorinį skyrių ar kitą pensiją ar išmoką mokančią instituciją elektroninių ryšių priemonėmis duomenų teikimo tarp Agentūros ir SODROS [...] sudarytoje duomenų teikimo sutartyje nurodytomis sąlygomis ir tvarka.“

TYRIMUI REIKŠMINGA TEISMŲ PRAKTIKA

1. Konstitucinio Teismo (toliau – KT) praktika:

2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas: „Valstybės tarnybos sistemos, valdžios įstaigų darbas turi būti organizuotas taip, kad į valdžios įstaigas, valstybės tarnautojus kreipėsi žmonės nepatirtų savivalės, piktnaudžiavimo, biurokratizmo, kad jų reikalai būtų nagrinėjami ir sprendžiami nevilkinant.“

2. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktika:

2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1605/2012: „Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (KT 1999-05-11, 2004-12-13 nutarimai, 2004-11-05 išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (LVAT 2005-05-31 nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁰-655/2005). [...] kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

2015 m. birželio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2142-624/2015: „Gero administravimo principas reikalauja, kad valstybės institucijos, priimdamos administracinius sprendimus, veiktų rūpestingai ir atidžiai, taip pat užtikrintų, kad administracinėje procedūroje būtų laikomasi visų teisės aktų nuostatų. Taip pat šis principas suponuoja viešojo administravimo subjekto pareigą pateikti suinteresuotam asmeniui objektyvią ir teisingą informaciją jį dominančiu klausimu (žr., pvz., LVAT išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. spalio 4 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-134/2012; 2013 m. kovo 26 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁷⁵⁶-708/2013; 2015 m. gegužės 14 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1316-756/2015).“